

Romanikieli sukujen siltana – Romanitšimb ħleħtenge sar poor

hankkeen hallinnointi: Romano Missio ry

rahoitus: Suomen Kulttuurirahasto

hankekoordinaattorit: Tuula Åkerlund, Miranda Vuolasranta

Saimme aloittaa viime vuoden syksyllä romanikielen elvyttämiseen liittyvän Romanikieli sukujen siltana – Romanitšimb ħleħtenge sar poor -hankkeen. Vaikka tehtävämme hankkeen koordinaattoreina oli haasteellinen, lähdimme hankkeeseen innolla mukaan, sillä me molemmat koordinaattorit koemme romanikielen edistämisen sydämen asiana. Romano Missio ry on toiminut hankkeen hallinnoitsijana ja rahoitus saatiin Suomen Kulttuurirahastolta. Hanke pohjautuu Suomen romanikielen elvytysohjelmaan ja sen suosituksiin. Hankkeen ydin tavoite on ollut alusta lähtien suullisen romanikielen käytön tukemisessa ja sukupolvien välisen kielen siirtymisen vahvistaminen arjen tasolla.

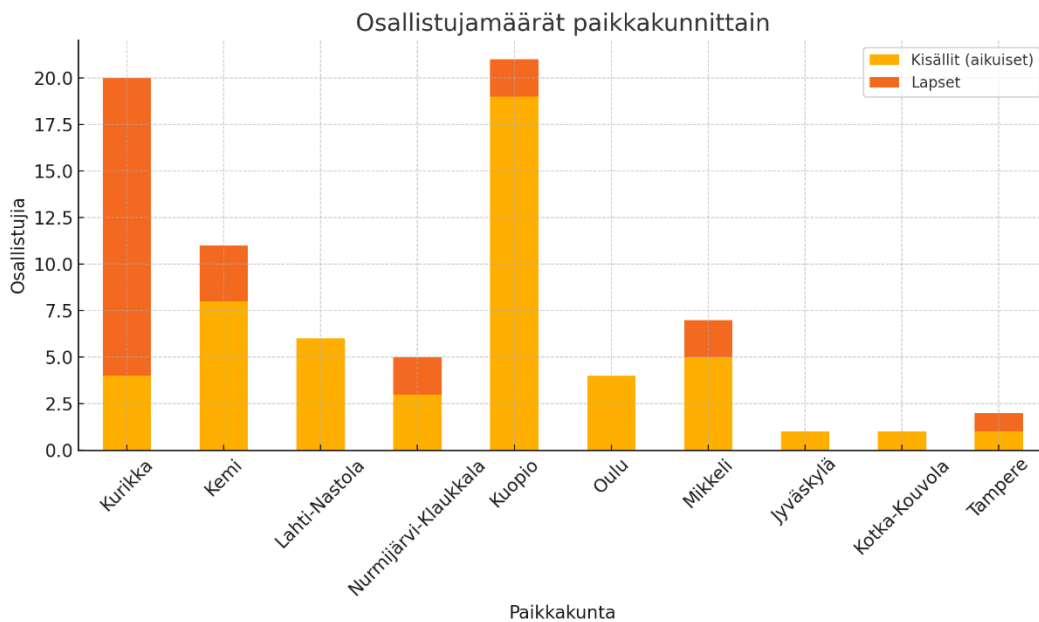
Syksyn 2024 aikana aloimme rakentaa valtakunnallista mestariverkostoa. Tarkoituksena oli löytää kymmenkunta hyvin romanikieltä puhuvaa romania mentori-mestaritoimintaan. Mestarien tehtävänä oli ensin etsiä itselleen romanikielestä kiinnostuneita kisällejä ja ohjata ja rohkaista heitä käyttämään romanikieltä arjessaan. Tehtävä ei ollut helppo. Monet asettivat itselleen liian korkean kynnyksen aloittaa ”opastaa” muita romaneita oman kielen puhumiseen. Monien tiedustelujen ja eri alueellisten verkostojen yhteydenottojen kautta saimme lopulta kartoitettua 10 mestaria eripuolilta Suomea, pohjoisesta etelään. Suurella osalla heistä on ollut monipuolinen tausta ja vahva kielellinen osaaminen. Muutamat ovat aikaisemmin toimineet omalla paikkakunnallaan romanikielen opettajana, osa on tuottanut media- ja opetussisältöjä tai työskennellyt muissa tehtävissä romaniperheiden parissa. Mestarit ovat oppineet oman romanikielen taitonsa kodin ja suvun keskellä eläessään.

Syksyn aikana aloitimme mestareiden mentoroinnin. Kannustimme ja rohkaisimme mestareita pitämällä heihin tiiviisti yhteyttä puhelimitse ja Teams tapaamisten kautta ja luotsaamalla kaikin tavoin heitä tehtävään. Järjestimme marraskuussa mestareiden tapaamisen Romano Mission toimistolla. Jaoimme mestareille kielimateriaaleja, kirjoja ja monisteita. Iloitsimme suuresti mestareiden aloittaessa pienryhmämuotoisen toiminnan kisälleilleen omilla paikkakunnillaan. Useilla paikkakunnilla mukana on sekä aikuisia että lapsia, mikä tukee kielen siirtymistä sukupolvien välillä.

Osallistujamäärät paikkakunnittain

(Alla oleva kuvaaja perustuu mestarien ilmoittamiin osallistujamääriin.)

Kuvassa näkyy kisällien (aikuisten) ja lasten määrä eri paikkakunnilla. Kahdella paikkakunnalla mestari-kisällitoiminta lakkasi kevään jälkeen työkiireiden vuoksi.

Alueellinen kattavuus syksyllä 2025: Kemi, Oulu, Kuopio-Pielavesi-Maaninka, Kurikka, Jyväskylä, Kouvola, Lahti, Nurmijärvi–Klaukkala–Rajamäki.

Toimintaa arjessa

Olemme pitäneet viikoittaiset Teams- palaverit mestareiden kanssa. Teimme WhatsAppiin oman kieliryhmän ja se otettiin alusta lähtien innolla säännölliseen käyttöön. Teamsissä pyritään lähes koko ajan käyttämään romanikieltä. Teams -työskentely toimii samalla hankkeen työpajana. WhatsAppin kautta mestarit kyselevät uusia sanoja tai sanontoja.

Tämän vuoden maaliskuussa pidimme Lopen leirikeskuksessa viikonlopun kielileirin. Sinne mestarit saivat ottaa mukaan myös kisälleitään. Pienen alkujännityksen jälkeen, ihmiset rohkaistuivat puhumaan romanikieltä. Kielenkannat aukenivat ja jokainen pisti parastaan. Ensimmäisenä iltana osallistujat kertoivat kuulumisiaan ja mikä merkitys romanikielellä oli heidän elämäänsä. Oli myös avartavaa kuulla eri ihmisten sukutarinoita, missä on kasvettu, minkä suvun ympärillä ja miten siellä romanikieltä puhuttiin. Oli ihanaa huomata, miten innostuneita kaikki olivat romanikielen puhumisesta ja erityisesti kisällit olivat yllättyneitä, miten hyvin romanikielellä pystyttiin kommunikoimaan ja puhumaan elämän eri asioista omalla kielellä. Leiristä saimme niin hyvää palautetta, että päätimme järjestää mahdollisimman pian vielä toisen leiritapahtuman.

Alkusyksystä, elokuussa 15.-17. päivä saimmekin järjestettyä samassa leirikeskuksessa uuden viikonloppuleirin. Siitä muodostui monessa mielessä erityinen. Osallistujat olivat säännöllisten kanssakäymisten vuoksi tulleet jo hyviksi tutuiksi toistensa kanssa. Alkulämmittelyä ei tarvittu, kuulumiset vaihdettiin luontevasti romanikielellä. Päivien aikana käänsimme erilaisia tekstejä, romanikielestä suomeksi ja suomenkielisiä tekstejä romaniksi. Keräsimme sanastoa ja katsoimme Oulun nuorten tekemiä eri aihepiireistä koottuja romanikielisiä lyhytfilmejä, joita oli ohjannut mestareiden joukkoon kuulunut Henry Lindgren Oulusta. Kuten yleensäkin romanit keskustelevat asioista maan ja taivaan väliltä, niin leirilläkin tehtiin. Hoidimme sielua ja ruumista, oli makkaranpaistoa, saunomista ja hartauksiakin. Klaukkalassa asuvat Valde ja Helena Blomerus pitivät meille ex tempore musiikkitunnin, se kävi ihan konsertista, oli todella upeaa kuultavaa. Valde on yksi mestareista, joka hallitsee myös hyvin kansainvälistä romanikieltä. Sunnuntaiaamun vieraaksi saimme leirille romanikielen parissa pitkän päivätyön tehneen loppelaisen Henry Hedmanin. Hän puhui innostavasti romanikielellä ja kannusti ottamaan vastuuta kielen elvyttämisestä. Hedman jakoi myös hengellistä ravintoa ja siunausten välityksellä lähdimme kotimatalle. Jo samana iltana alkoi leiriläisiltä tulla kiitosviestejä ja hyvää palautetta leiristä.

Näkymiä

Kokoamme parhaillaan myös verkkopohjaista materiaalipankkia Romano Mission kotisivuille. Se tulee sisältämään teemakokonaisuuksia, kielioppia, tehtäviä ja sanastoja ja linkkejä jo nyt valmiina oleviin kielimateriaaleihin. Materiaalipankki halutaan suunnata erityisesti romaniperheiden tueksi ja käyttöön.

Olemme hankkeen aikana tehneet lyhyitä tiedotteita hankkeen kuulumisista. Niitä on toteutettu Romano Mission sosiaalisen median viestintäkanavissa. Sisällöt ovat olleet romanikielisiä tai kaksikielisiä, ja ne on kohdennettu erityisesti perheille, nuorille ja yhteisöille.

Vaikka hankkeen käynnistäminen oli aluksi haasteellinen, toiminta on ollut arvokasta ja mestarit kisälleineen ovat olleet täysillä mukana. Säännöllinen mentorointi, ryhmätoiminta ja materiaalien kehittäminen ja jakaminen ovat edenneet suunnitellusti. Osallistujamäärät ylittävät alkuperäiset tavoitteet ja osoittavat kiinnostuksen lisääntyneen.

Hanke on onnistunut luomaan valtakunnallisesti sitoutuneen verkoston ja perustan pidempiaikaiselle muutokselle. Työ jatkuu vahvalla otteella. Kaikki toivovat, että hanke saisi vielä jatkoa ensi vuodelle.

Mo dživel romani tšimb! Eläköön romanikieli!

hankekoordinaattorit: **Tuula Åkerlund, Miranda Vuolasranta**